

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора географічних наук, професора кафедри
раціонального використання природних ресурсів і охорони природи
Львівського національного університету імені Івана Франка

Назарука М. М. на дисертацію **Буряк – Габрись Ірини**
Олександрівни «Ландшафти містечок Східного Поділля, сучасний
стан і реконструкція» представленої на здобуття наукового ступеня
кандидата географічних наук за спеціальністю 11.00.11 – конструктивна
географія і раціональне використання природних ресурсів

Актуальність теми дослідження.

Сьогодні, в системі регіональних відносин, важливе місце
посідають містечка, оскільки закономірно вони є однією з
найчисельніших груп населених пунктів, де проживає значна кількість
населення регіонів нашої держави. Містечка визначають характер і
рівень суспільного виробництва, розвиток продуктивних сил,
інноваційні можливості для розвитку регіону, держави. Сучасне
регіональне природокористування має враховувати природні
особливості території та орієнтуватися на досягнення його еколого –
соціально – економічної ефективності. Тому управління ним доцільне з
урахуванням ландшафтної основи регіону, можливостей сучасної
децентралізації управлінських функцій з підвищенням ролі
екологічного, соціального та економічного упорядкування територій.

Визначення змін ландшафтів містечок Східного Поділля, шляхів їх
реконструкції, що становить зміст дисертаційного дослідження, є
актуальним для оптимізації сучасного природокористування та
раціонального використання природних ресурсів.

Формулювання наукової проблеми, нове розв'язання якої отримано в дисертації.

У дисертації визначено та здійснено аналіз чинників формування
та функціонування містечкових ландшафтів Східного Поділля,

досліджено їх сучасну структуру. Здійснено типологію і проведено класифікацію містечкових ландшафтів Східного Поділля. Визначено та обґрунтовано напрями реконструкції, раціонального використання й охорони сучасних ландшафтів Східного Поділля.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у винесених автором на захист основних наукових положень щодо конструктивно-географічної оцінки ландшафтів містечок, алгоритму їх досліджень та основних напрямів їх реконструкції. Зокрема:

- Виявлено та проаналізовано чинники формування та функціонування містечкових ландшафтів Східного Поділля;
- у конструктивно-географічному аспекті розглянуто і створено картографічні моделі які відображають сучасний стан ландшафтів Східного Поділля;
- здійснено комплексне оцінювання наявних природних та суспільно – історичних рекреаційно-туристичних ресурсів містечок Східного Поділля;
- здійснено районування ландшафтів Східного Поділля, виділено 4 області з врахуванням специфіки регіональних природних умов та структури містечкових ландшафтів досліджуваного регіону;
- обґрунтовано напрями екологічної реконструкції, раціонального використання й охорони містечкових ландшафтів досліджуваного регіону.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій, розроблених у дисертації Буряк – Габрись І.О..

Винесені на захист наукові положення достатньо сформульовані, систематизовані та упорядковані; ймовірність одержаних висновків забезпечується проведенням значного обсягу польових досліджень,

обґрунтованістю вихідних наукових положень, використанням апробованих результатів досліджень державних служб та установ, сучасних дослідницьких технологій.

Зміст дисертації, автореферату та наукових праць, опублікованих за темою дисертації, дає підставу для висновку про те, що наукові положення та отримані результати дисертаційного дослідження є достатньо обґрунтованими та об'єктивними. Вони базуються на теоретичних засадах конструктивно-географічного дослідження, використанні фактичного матеріалу із офіційних статистичних джерел та фондових матеріалів управлінь та відомств, а також даних, отриманих автором в ході картографічних моделей, проведенні їх оцінки, аналізу, інших літературних джерел.

Дисертаційна робота проілюстрована – 35 рисунками, 8 таблицями, 6 додатків, що сприяє узагальненню і кращому сприйняттю отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій. Висновки до кожного розділу – чіткі, логічно побудовані та базуються на результатах проведеного дослідження. Список використаних джерел налічує 197 найменувань.

Наукове та практичне значення роботи.

Науково-методичні результати дисертації можуть бути використані при обґрунтуванні регіональної економічної політики, у процесі пізнання містечкових ландшафтів та їх оптимізації районними державними адміністраціями Східного Поділля та інших регіонів України. Прикладні результати й рекомендації можуть бути використані у розробці Стратегії розвитку туризму органами місцевого самоврядування, можуть залучатися туристичними підприємствами регіону як база формування тур продукту. Окремі положення дисертаційного дослідження використовуються у навчальному процесі

Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка про впровадження № 21/ 0037 від 16.09.2020р.).

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях.

Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих автором достатня із врахуванням встановлених вимог, позаяк, здобувачем під час виконання роботи опубліковано 13 наукових праць загальним обсягом 5,8 д.а.. З них 10 статей написано одноосібно та 3 у співавторстві, з яких 8 у виданнях, включених ДАК України до фахових наукових видань, 3 у журналах, що включені до міжнародної науково метричної бази Index Copernicus, а також наукові повідомлення і тези доповідей. Результати роботи пройшли апробацію на достатній кількості наукових конференцій, семінарів високого вітчизняного та міжнародних рівнів. З огляду на міждисциплінарний підхід, у роботі використано напрацювання проектувальників, ботаніків та інших натуралістів, які стосуються вивчення геопросторового облаштування територій.

Оцінка змісту, викладу й оформлення дисертації.

Дисертаційна робота одразу починається з аналізу термінів «містечко» та «містечковий ландшафт», обґрунтовано критерії виділення містечкових ландшафтів, етапи їх пізнання, їх роль у структурі селитебних ландшафтів, виділені специфічні ознаки містечкових ландшафтів, простово – часові особливості їх формування.

Виявлені вже на цьому етапі значні розходження у трактуванні базових понять, їх скрупульозний аналіз дозволили автору розробити низку авторських трактувань, що стало підґрунтям для вироблення методичних підходів щодо проблем реконструкції містечкових ландшафтів.

В другому розділі роботи «Просторово – часові особливості формування містечкових ландшафтів Східного Поділля» автор відмічає, що у процесі розвитку ландшафтна структура містечок Східного Поділля набула специфічних ознак у порівнянні з містечками інших регіонів. Формування структури містечкових ландшафтів під впливом внутрішньої колонізації та її залежність від оригінальних особливостей природи набула чітко виражених етноландшафтних елементів.

В третьому розділі роботи «Різноманіття та регіональні відміни містечкових ландшафтів Східного Поділля» у межах Східного Поділля автор виокремлює 4 регіональних містечкових області: Придніпровської височини, Подільського Побужжя, Дністерсько – Бузької височини і Могилівського Придністер'я. За просторовим розташуванням і структурою містечкових ландшафтів автор обґрунтовує наявність в даному регіоні трьох містечкових смуг; по дві зовнішні та серединні. Класифікація містечкових ландшафтів Східного Поділля розроблена на основі уже апробованих методик загальних класифікацій антропогенних ландшафтів досліджуваного регіону.

Цілком обґрунтований 4 розділ роботи «Реконструкція, раціональне використання та охорона містечкових ландшафтів Східного Поділля». Автор підкреслює, що сучасний стан (загальний, соціальний, екологічний) містечкових ландшафтів Східного Поділля зумовлений не лише історією їх розвитку, але й наявністю у їх структурі різноманітних антропогенних мікро – і мезоосередків, де несприятливі процеси і явища зароджуються і розвиваються та часто формують відповідну екологічну ситуацію. До таких мікроосередків у містечкових ландшафтах досліджуваного регіону відносяться одинокі занедбані споруди, промислові підприємства, кар'єри парки і водойми, полігони побутових відходів. Автор пропонує провадити реконструкцію цих об'єктів, що

значно поліпшить соціально — екологічний стан ландшафтів їх місцезнаходження.

Дисертація **Буряк — Габрись І.О.** відповідає всім вимогам, що пред'являє ДАК Міністерства освіти і науки до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня кандидата географічних наук з точки зору актуальності, наукової новизни, теоретичної та практичної значимості, достовірності отриманих результатів. Список використаних джерел нараховує 197 найменування. Текстова частина має достатні й вірні посилання на літературні джерела.

Зауваження, дискусійні моменти, побажання:

1). Дискусійним є питання, коли автор роботи до наукової новизни в рубриці «вперше» - відносить п'ять позицій, вважаю, що наступні чотири розкривають і доповнюють суть першого;

2) Тематика дослідження була б більше розкрита, якби в роботі було висвітлено міждисциплінарні зв'язки положення яких наук використано при вирішенні поставлених завдань, зокрема — ландшафтознавство, урбоекологія, ландшафтна архітектура ;

3).Потребує подальшої дискусії проблема практичного використання результатів дослідження, адже чи завжди потрібна екологічна реконструкція, можливо в окремих містечкових ландшафтах використати такий напрям діяльності як ревіталізація;

4). Робота була б цікавішою, у практичному відношенні, якби автор більшу увагу звернув на проблему розвитку туризму в містечках Східного Поділля;

5). Проведення і впровадження ландшафтного планування повинно відповідати загальному територіальному плануванню, а як на це

вплинуть процеси децентралізації, які відбуваються у державі.. Напевно варто було б ці питання відобразити в роботі ;

б) додатки в роботі не завжди відповідають суті конструктивно – географічних досліджень;

7). Вважаю, що робота мала б більш практичний характер, якби була підготовлена комплексна ландшафтна карта регіону дослідження.

Відповідність дисертації паспорту спеціальності, автореферату – змістові дисертації.

Дисертаційна робота написана на відповідному літературному та науковому рівні, відповідно до правил стилю наукового мовлення. Основні положення викладені чітко і лаконічно, згідно з вимогами до робіт такого рівня. Зміст дисертації Буряк – Габрись І.О. «Ландшафти містечок Східного Поділля, сучасний стан і реконструкція» віддповідає паспорту спеціальності 11.00.11 – конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів.

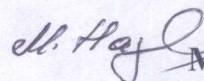
Загальний висновок.

Дисертація Буряк - Габрись І. О. є самостійною, завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані теоретичні й експериментальні результати, що в сукупності свідчать про вирішення автором важливої наукової та господарської проблеми. Зазначене має суттєвий зміст для розвитку конструктивної географії у галузі розв'язання проблем природокористування. Наукові положення, висновки і рекомендації, які містяться в ній і виносяться на захист, одержані автором самостійно і є його особистим внеском у конструктивно-географічну науку.

Вищезазначені у відгуку актуальність проблематики, теоретичне значення, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і практичних рішень дисертації, їх достовірність, новизна і достатній

науковий рівень практичних розробок дозволяють зазначити, що дисертаційна робота **Буряк-Габрись Ірини Олександрівни** «Ландшафти містечок Східного Поділля, сучасний стан і реконструкція» відповідає чинним вимогам ДАК України і є підставою для присудження автору наукового ступеня кандидата географічних наук за спеціальністю 11.00.11 – конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів.

**Офіційний опонент, доктор географічних наук,
професор кафедри раціонального використання
природних ресурсів і охорони природи
Львівського національного університету
імені Івана Франка**

 М. М. Назарук

**засвідчую підпис професора Назарука М.М.
учений секретар Львівського національного
університету імені Івана Франка**

О. С. Грабовецька